

บทที่ 3

การดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การเผยแพร่สารนิเทศโรคเอดส์ของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาถึงการเผยแพร่สารนิเทศโรคเอดส์ของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา

1. การเผยแพร่สารนิเทศโรคเอดส์ของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในด้านเนื้อหา วิธีการเผยแพร่ สื่อที่ใช้ในการเผยแพร่ และกลุ่มผู้รับสารนิเทศ
2. การให้บริการสารนิเทศโรคเอดส์ของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในด้านบริการให้คำปรึกษาแนะนำ บริการตอบคำถาม และบริการเชิงวิชาการ
3. ปัญหาในการเผยแพร่และการให้บริการสารนิเทศโรคเอดส์ของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานเผยแพร่สารนิเทศโรคเอดส์ในหน่วยงานที่ปฏิบัติหน้าที่เผยแพร่สารนิเทศโรคเอดส์ ในหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน 359 หน่วยงาน จำนวน 359 คน แยกเป็นเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ 249 คน จากส่วนกลาง 74 คน ส่วนภูมิภาค 175 คน และภาคเอกชนจำนวน 110 คน จากส่วนกลาง 57 คน ส่วนภูมิภาค 53 คนโดยมีวิธีการสำรวจและคัดเลือกกลุ่มประชากรดังนี้

หน่วยงานภาครัฐ

เนื่องจากมีหน่วยงานภาครัฐที่ดำเนินการเกี่ยวข้องในด้านนี้เป็นจำนวนมาก แต่ไม่มีการรวบรวมรายชื่อหน่วยงานไว้ผู้วิจัยจึงทำการสำรวจเพื่อรวบรวมรายชื่อหน่วยงานและผู้รับผิดชอบการปฏิบัติงานเผยแพร่สารนิเทศโรคเอดส์ โดยดำเนินการเป็นขั้นตอนดังนี้

1. สำรวจกระทรวงหรือหน่วยงานที่มีชื่อเรียกอย่างอื่น เพื่อให้ทราบ หน่วยงานที่ทำหน้าที่เผยแพร่สารนิเทศโรคเอดส์โดยสอบถามจากสำนักประสานนโยบายและแผน ในสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี พร้อมทั้งได้รับเอกสารคือบันทึกช่วยจำการประชุมหารือศูนย์ประสานการ รณรงค์ป้องกันและควบคุมโรคเอดส์แห่งชาติ ครั้งที่ 7/2537 ลงวันที่ 26 ธันวาคม 2537 ของสำนักนายก

รัฐมนตรี ซึ่งเอกสารดังกล่าวเป็นเอกสารที่มีรายชื่อตัวแทนจากกระทรวงและหน่วยงานจากภาครัฐ ที่ดำเนินงานเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์ จำนวน 8 แห่ง ได้แก่

1. กระทรวงกลาโหม
2. กระทรวงมหาดไทย
3. กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม
4. กระทรวงศึกษาธิการ
5. กระทรวงสาธารณสุข
6. กรุงเทพมหานคร
7. ทบวงมหาวิทยาลัย
8. สำนักงานรัฐมนตรี

2. เนื่องจากกลุ่มประชากรมีหลายสังกัดและมีลักษณะหน่วยงานและการดำเนินงานที่หลากหลายมาก ผู้วิจัยจึงศึกษาการเผยแพร่สารนิเทศโรคเอดส์ของหน่วยงานในระดับกรมและกองที่ทำหน้าที่เผยแพร่สารนิเทศโรคเอดส์โดยตรงทั้งหมด โดยรวบรวมจากรายชื่อหน่วยงานระดับกรมในส่วนกลางและระดับจังหวัดในส่วนภูมิภาค จากนามสงเคราะห์ส่วนราชการไทย 2538 ของกรมประชาสัมพันธ์ (2538) ปฏิทินสาธารณสุขพุทธศักราช 2538 ของสำนักงานสมาคมอนามัยแห่งประเทศไทย (2538) รวบรวมชื่อหน่วยงานได้ทั้งสิ้น จำนวน 220 แห่ง

3. จัดทำแบบสำรวจหน่วยงานที่ดำเนินงานเผยแพร่สารนิเทศโรคเอดส์ในสังกัดภาครัฐและจัดส่งแบบสำรวจฯ ไปยังหน่วยงานต่างๆ ของภาครัฐ จำนวน 220 แห่ง ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคทางไปรษณีย์ตั้งแต่วันที่ 22 สิงหาคม 2538 และกำหนดให้ส่งแบบสำรวจกลับคืนในวันที่ 20 กันยายน 2538 ได้รับแบบสำรวจฯ กลับคืนมาทั้งสิ้น 152 ฉบับ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การจัดส่งแบบสำรวจหน่วยงานที่ดำเนินงานเผยแพร่สารนิเทศโรคเอดส์

หน่วยงาน	แบบสำรวจที่ส่ง	แบบสำรวจที่ได้รับคืน
1. กระทรวงกลาโหม	7	5
2. กระทรวงมหาดไทย	80	52
3. กระทรวงแรงงานและ สวัสดิการสังคม	6	3
4. กระทรวงศึกษาธิการ	10	8
5. กระทรวงสาธารณสุข	54	35
6. กรุงเทพมหานคร	42	38
7. ทบวงมหาวิทยาลัย	19	14
8. สำนักนายกรัฐมนตรี	2	2
รวม	220	152

4. ผู้วิจัยได้รวบรวมรายชื่อหน่วยงานต่างๆ ทั้งในส่วนกลางระดับกรมและในส่วนภูมิภาคระดับจังหวัดที่รับผิดชอบดำเนินงานเผยแพร่สารนิเทศโรคเอดส์ จากแบบสำรวจฯ ที่ได้รับกลับคืนมา จำนวน 152 ฉบับ ได้รายชื่อหน่วยงานทั้งสิ้น 249 แห่งเป็นหน่วยงานในส่วนกลาง 74 แห่ง ส่วนภูมิภาคจำนวน 175 แห่ง นอกจากนี้ยังปรากฏว่ามีกระทรวงที่ดำเนินงานเผยแพร่สารนิเทศโรคเอดส์เพิ่มขึ้นจากที่สำรวจครั้งแรกอีก 2 แห่ง คือกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และกระทรวงอุตสาหกรรม

หน่วยงานภาคเอกชน

ผู้วิจัยรวบรวมรายชื่อหน่วยงานและผู้รับผิดชอบการเผยแพร่สารนิเทศโรคเอดส์โดยศึกษาจากสิ่งพิมพ์ประเภทนามานุกรมและงานวิจัย ซึ่งมีผู้รวบรวมไว้ดังต่อไปนี้

1. กรมควบคุมโรคติดต่อ กระทรวงสาธารณสุข. ความร่วมมือขององค์กรเอกชนในด้านโรคเอดส์ในปี พ.ศ. 2535-2536. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, 2536.

2. ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์กรุงเทพมหานคร. ทำเนียบองค์กรรัฐและเอกชน: เพื่อการประสานงานด้านโรคเอดส์. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ศ., 2537.

3. บุญบา รุจจนเวท และ ดวงสมร ชินโชติเกษม. องค์การเอกชน: กิจกรรมด้านเอดส์ในประเทศไทย. นครปฐม: สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัย มหิดล, 2538.

ผู้วิจัยได้คัดเลือกหน่วยงานที่มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญประการแรกในการทำกิจกรรมเผยแพร่สารนิเทศโรคเอดส์ ซึ่งได้รายชื่อหน่วยงานจำนวน 110 แห่ง ผู้รับผิดชอบ 110 คนเป็นหน่วยงานในส่วนกลาง 57 แห่ง ส่วนภูมิภาค 53 แห่ง

รวมจำนวนประชากรทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่ศึกษาทั้งสิ้น 359 แห่ง 359 คน ดังรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวนประชากรทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่ใช้ในการวิจัย

หน่วยงาน	ส่วนกลาง	ส่วนภูมิภาค	รวม
1. กระทรวงกลาโหม	7	13	20
2. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	-	1	1
3. กระทรวงมหาดไทย	6	50	56
4. กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม	5	-	5
5. กระทรวงศึกษาธิการ	4	30	34
6. กระทรวงสาธารณสุข	19	66	85
7. กระทรวงอุตสาหกรรม	-	2	2
8. กรุงเทพมหานคร	21	-	21
9. ทบวงมหาวิทยาลัย	10	13	23
10. สำนักนายกรัฐมนตรี	2	-	2
รวม	74	53	249
11. หน่วยงานเอกชน	57	53	110
รวมทั้งสิ้น	131	228	359

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 2 ชนิดคือ แบบสำรวจหน่วยงานที่ดำเนินงานเผยแพร่สารนิเทศโรคเอดส์ในสังกัดภาครัฐ และแบบสอบถาม โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. แบบสำรวจหน่วยงานที่ดำเนินงานเผยแพร่สารนิเทศโรคเอดส์ในสังกัดภาครัฐ ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นเครื่องมือรวบรวมรายชื่อหน่วยงานที่ใช้เป็นกลุ่มประชากรในการวิจัย ในเบื้องต้นศึกษาถึงหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการเผยแพร่สารนิเทศโรคเอดส์ของหน่วยงานภาครัฐจากแผนป้องกันและควบคุมโรคเอดส์แห่งชาติ (พ.ศ. 2535-2539) ของสำนักนายกรัฐมนตรี (2535) และติดต่อสอบถามจากสำนักงานประสานนโยบายและแผนงานโรคเอดส์ สำนักนายกรัฐมนตรีเพื่อขอทราบหน่วยงานภาครัฐที่ดำเนินการเผยแพร่สารนิเทศโรคเอดส์ และศึกษาวิธีการสร้างแบบสำรวจฯและปรับปรุงจากงานวิจัยของ นุชบา รุจจนเวท และ ดวงสมร ชินโชติเกษม (2538) และกรมควบคุมโรคติดต่อ กระทรวงสาธารณสุข. (2536) ลักษณะของแบบสำรวจฯ แบ่งออกเป็น 2 ตอน (ตัวอย่างในภาคผนวก ก)

ตอนที่ 1 รายละเอียดเกี่ยวกับหน่วยงานที่ดำเนินงานเผยแพร่สารนิเทศโรคเอดส์ในแต่ละต้นสังกัด มีหรือไม่มี ทั้งในส่วนกลางและ ส่วนภูมิภาค ชื่อหน่วยงาน สถานที่ติดต่อ หมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร ผู้รับผิดชอบ

ตอนที่ 2 รายละเอียดเกี่ยวกับกิจกรรมเฉพาะการเผยแพร่สารนิเทศโรคเอดส์ในด้านต่างๆ เช่น การผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่ การรับสื่อจากส่วนกลางเพื่อนำไปเผยแพร่ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณาว่าหน่วยงานนั้นดำเนินงานเผยแพร่สารนิเทศโรคเอดส์โดยตรง

2. แบบสอบถาม เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้น (ตัวอย่างในภาคผนวก ข) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือหลัก เป็นแบบสอบถามชนิดปลายเปิดให้เลือกคำตอบและปลายเปิดให้เติมข้อความ ประกอบด้วยคำถาม 6 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เนื้อหาเรื่องโรคเอดส์ที่หน่วยงานภาครัฐและเอกชนเผยแพร่ เป็นคำถามเกี่ยวกับเนื้อหาความรู้เรื่องโรคเอดส์ ผลกระทบของโรคเอดส์ การระบาดของโรคเอดส์ พฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อ HIV/AIDS วิธีการป้องกันโรคเอดส์ การรักษาโรคเอดส์ การปฏิบัติคนเมื่อป่วยเป็นโรคเอดส์ การอยู่ร่วมกับผู้ป่วยหรือผู้ติดเชื้อ HIV/AIDS

ตอนที่ 2 วิธีการเผยแพร่สารนิเทศโรคเอดส์ของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เป็นคำถามเกี่ยวกับวิธีการเผยแพร่ วิทยุบุคคล เฉพาะกลุ่มและแก่ประชาชน

ตอนที่ 3 สื่อที่ใช้ในการเผยแพร่สารนิเทศโรคเอดส์ของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เป็นคำถามเกี่ยวกับสื่อประเภทต่างๆ ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศน สื่อมวลชน สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อบุคคล สื่อพื้นบ้าน

ตอนที่ 4 บริการสารนิเทศโรคเอดส์ที่หน่วยงานภาครัฐและเอกชนจัดให้บริการ เป็นคำถามเกี่ยวกับ ประเภทของหน่วยบริการสารนิเทศโรคเอดส์ การจัดให้บริการสารนิเทศโรคเอดส์ บริการสารนิเทศทางการแพทย์และสังคม บริการเชิงวิชาการ

ตอนที่ 5 กลุ่มผู้รับสารนิเทศโรคเอดส์ที่หน่วยงานภาครัฐและเอกชนเผยแพร่ เป็นคำถามเกี่ยวกับกลุ่มที่มีพฤติกรรมเสี่ยง กลุ่มผู้ทำงานสัมผัสกับผู้ติดเชื้อ HIV/AIDS กลุ่ม ประชาชนทั่วไป

ตอนที่ 6 ปัญหาในการเผยแพร่สารนิเทศโรคเอดส์ที่หน่วยงานภาครัฐและ เอกชนประสบเป็นคำถามเกี่ยวกับปัญหาด้านเนื้อหา ด้านวิธีการเผยแพร่ ด้านสื่อที่ใช้ในการ เผยแพร่ด้านการให้บริการสารนิเทศโรคเอดส์ ด้านกลุ่มผู้รับสารนิเทศโรคเอดส์

รายละเอียดการตั้งคำถามในแบบสอบถาม ได้รวบรวมมาจากสิ่งพิมพ์ รายงาน การประชุม และงานวิจัย โดยนำมาปรับให้สอดคล้องและเหมาะสมกับขอบเขตการวิจัยเรื่องนี้ ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 เนื้อหาสารนิเทศโรคเอดส์ ปรับปรุงมาจากงานวิจัยของ สิริวิมล ชาญเวช (2532) บรรจง คำหอมสกุล, สุนันท์ พันธุ์วิชัย และ สุริยา ชาติไทย (2537) และอรวรรณ สร้อยคำ (2535)

ตอนที่ 2 วิธีการเผยแพร่สารนิเทศโรคเอดส์ ปรับปรุงมาจากงานวิจัยของ ภาวนา เอื้อโกวิทธุ์ชัย และ ชาญณรงค์ เอื้อโกวิทธุ์ชัย (2536) และจิรศักดิ์ เล่าศักดิ์โบราณ และคน อื่นๆ (2536)

ตอนที่ 3 สื่อที่ใช้ในการเผยแพร่สารนิเทศโรคเอดส์ปรับปรุงมาจากงานวิจัย ของชาญณรงค์ เอื้อโกวิทธุ์ชัย, ปรีชา วัฒนพานนท์ และ สว่าง จันทร (2533) เกียรติศักดิ์ พันธุ์ลำเจียก (2536) รหัน แดงจวง (2536) ระเด่น หัสดี (2536)

ตอนที่ 4 บริการสารนิเทศโรคเอดส์ ปรับปรุงมาจากงานวิจัย ของจิรศักดิ์ เล่าศักดิ์โบราณ และคนอื่นๆ (2536) และ ภาวนา เอื้อโกวิทธุ์ชัย และ ชาญณรงค์ เอื้อโกวิทธุ์ชัย (2536)

ตอนที่ 5 กลุ่มผู้รับสารนิเทศโรคเอดส์ ปรับปรุงมาจากสรุปสถานการณ์โรค เอดส์ของกองระบาดวิทยา กระทรวงสาธารณสุข (2537) งานวิจัยของกองสุขศึกษา กระทรวง สาธารณสุข (2536) และประภาเพ็ญ สุวรรณ และคนอื่นๆ (2536)

ตอนที่ 6 ปัญหาในการเผยแพร่สารนิเทศโรคเอดส์ ปรับปรุงมาจากงานวิจัย พิทักษ์ สิริวงศ์ (2535) ดวงภัตสร พานิชสุภผล (2536) และระเด่น หัสดี (2536)

การทดสอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบแบบสอบถามก่อนนำไปใช้ จริงโดยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ไปยังหน่วยงานต่างๆ ที่ไม่ได้รับเลือกเป็นกลุ่มประชากร ในการทำวิจัยรวม 30 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามกลับมา จำนวน 25 ฉบับต่อจากนั้นผู้วิจัยได้นำผล

จากการทดสอบมาพิจารณาปรับปรุงและแก้ไขคำถามในแบบสอบถามก่อนนำแบบสอบถามไปใช้จริง

วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามจำนวน 359 ชุด ไปยังหน่วยงานที่เป็นกลุ่มประชากรพร้อมด้วยจดหมายขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม โดยส่งทางไปรษณีย์เมื่อวันที่ 10 มกราคม 2539 กำหนดส่งแบบสอบถามกลับคืนภายในวันที่ 25 มกราคม 2539 ได้รับแบบสอบถามคืนเพียง 216 ฉบับ จึงทำการติดตามทวงถามแบบสอบถามในส่วนที่ยังไม่ได้รับกลับคืน จำนวน 123 ฉบับ โดยส่งทางไปรษณีย์เมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2539 กำหนดส่งแบบสอบถามคืนภายในวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2539 ได้รับแบบสอบถามเพิ่มเติมอีกจำนวน 65 ฉบับ รวมจำนวนแบบสอบถามที่ได้รับคืนเป็นจำนวนทั้งสิ้น 281 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 78.27

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ SPSS (Statistic Package for Social Sciences) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และตีความหมายของ ค่าเฉลี่ยของคำตอบเรื่องระดับสารนิเทศโรคเอดส์ที่เผยแพร่ด้วยเกณฑ์ดังนี้

- 3.51-4.00 มาก
- 2.51-3.50 ปานกลาง
- 1.51-2.50 น้อย
- 1.00-1.50 น้อยมาก

และทดสอบสมมุติฐานหาความแตกต่างของการเผยแพร่สารนิเทศของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในด้านวิธีการเผยแพร่ สื่อที่ใช้เผยแพร่ การจัดให้บริการสารนิเทศ และกลุ่มผู้รับสารนิเทศ โดยการทดสอบทางสถิติด้วยค่า Z และกำหนดนัยสำคัญที่ระดับ 0.025 ซึ่ง Z มีค่า เท่ากับบวกและลบ 1.96 แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปของตารางและการบรรยายเชิงพรรณนา